

«ببخشید شما از محدوده خارج شده‌اید» نیم‌رخ‌ی از نسل جوان فلسطینی

به قلم مایکل میلستاین (fa/experts/maykl-mylstayn/

۲۴ مهٔ ۲۰۱۹

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/sorry-you-have-been-out-bounds-profile-palestinian-youth-generation (ar/policy-analysis/asf-lqd-tjawzt-alhdwd-nbdht-n-jyl-alshbab-alflstyny/

درباره نویسنده

(fa/experts/maykl-mylstayn/

مایکل میلستاین رئیس انجمن مطالعات فلسطینی در مرکز موشه دایان برای مطالعات خاورمیانه و آفریقا است

تحلیل کوتاه

گوستاو لوبون، جامعه‌شناس و روانشناس اجتماعی فرانسوی در کتاب خود با عنوان «توده: مطالعه ذهن عامه» (۱۸۹۵) می‌نویسد: «در نگاه اول، این‌طور به نظر می‌رسد که آشوب‌های بزرگی که مقدم بر تغییرات تمدن‌ها روی داده‌اند، به طور خاص از طریق دگرگونی‌های سیاسی صورت پذیرفته است.»

با این حال، در ادامه بحث می‌گوید: «مطالعه دقیق‌تر این رویدادها نشان می‌دهد که پشت علل ظاهری این حوادث، علت واقعی دیگری نهفته است و آن به طور کلی تغییرات عمیق در تصورات مردم است.»

پیگیری منظم گرایش‌های اساسی در جامعه فلسطینی نشان می‌دهد که جدا از دغدغه‌های معمول درباره مسائل سیاسی و امنیتی، این جامعه در معرض تغییرات چشمگیر از نوعی است که لوبون توصیف کرده است.

در مرکز این تغییرات، نسل جوان‌تر بزرگسال قرار دارد؛ اعضای این گروه در سال‌های اخیر خیلی فعال‌تر شده‌اند، اما هنوز زمان لازم است تا نشان خود را بر عرصه عمومی فلسطینی بگذارند. عرصه‌ای که آنها در آینده نهایتاً آن را رهبری خواهند کرد. با در نظر گرفتن این گذار گریزنابذیر، لازم است که تصویر جامعی از نسل جوان فلسطینی که در مناطق «داخلی»، یعنی کرانه غربی، نوار غزه و بیت المقدس/اورشلیم شرقی زندگی می‌کنند، ترسیم شود و از اینکه چگونه ناکامی‌های آنها اقدامات آینده‌شان را شکل خواهد داد.

چنین کاری نیازمند ترکیبی از پژوهش‌های آکادمیک و مطالعات نظری و تماس مستقیم با جوانان فلسطینی است و نیز ارتباط با عرصه عمومی فلسطینی و آشنایی با عواملی که شکل‌دهنده دنیای فرهنگی آن است؛ نسل‌های جوان‌تر از نظر تاریخی، نقشی کلیدی در سیاست و جامعه مدرن فلسطینی ایفا کرده‌اند؛ فرهنگ فلسطینی اغلب بر ارزش‌های انقلاب و جوانان، که به عنوان منبع اصلی نجات ملی در نظر گرفته می‌شوند، تأکید کرده و آنها را ستایش کرده است؛ در بستر مبارزه ملی طولانی و با توجه به ناامیدی مداوم از رهبری شنتی، نسل جوان فلسطینی با ابتکار، کنشگری، حس رسالت و ایثار خود شناخته می‌شود.

در چنین بافتاری، نسل جوان کنونی نه‌تنها به عنوان جانشینان نسل انقلابی دیده می‌شوند (نسلی که بعد از ۱۹۴۸ خود را به عنوان آنتی‌ت‌ز نسل «نکبه» معرفی کرد و خود مقصر نکبه دانسته می‌شد)، بلکه جانشینی برای رهبران جوان نسل اول و دوم «انتفاضه» (۱۹۸۷ و ۲۰۰۰) هم شناخته می‌شوند. درواقع، در طی سال‌ها، جنبش‌های اعتراضی فلسطین و رهبری آنها تقریباً مشابه اسلاف خود متحول شده‌اند: جوانان شورشی به‌تدریج به رهبران کهنه‌کار تبدیل شدند و بعد مورد انتقاد نسل جوان معاصر قرار گرفتند و نسل بعدی این چرخه را تکرار کرده است.

به هر حال، جوانان فلسطینی به عنوان اعضای «نسل Z» در جهان امروز، به شکلی رادیکال از بسیاری جهات با جوانان فلسطینی در گذشته متفاوت اند؛ این جوانان از منابع مختلفی الهام می‌گیرند که برخی از آنها با هم تضاد دارند و این موجب گیجی، بی‌پیشگی و بی‌اطمینانی آنها درباره آینده می‌شود؛ این نسلی «پسا-اسلو» که از دهه نود به این سو زاده شده، تحت وضعیتی دوگانه زندگی می‌کند که مشخصه‌اش ترکیبی از خودمختاری فلسطینی و ادامه کنترل اسرائیل است؛

سه موضوع وسیع‌تر دیگر نیز بر این نسل اثر گذاشته است: «بهار عربی»، قلمرو دیجیتال جدید و گفتمان عالمگیر مدرن در میان جوانان؛ بهار عربی که پیامدهای آن هنوز در منطقه دیده می‌شود، باعث برانگیختن اعتراض‌ها به صاحبان اقتدار از جمله والدین و چهره‌های موجه عمومی و رهبران ملی شد. هم‌زمان، قلمرو دیجیتال رضایتی فوری برای آنان فراهم می‌کند هم به خاطر جذابیت‌های فرهنگ مصرفی غرب از یک سو و هم دسترسی آسان به ایدئولوژی گروه‌های افراطی مثل داعش از سوی دیگر؛ در نهایت، علاوه بر مسئله حقوق ملی که مدت‌هاست به مثابه نقطه کانونی برای فلسطینی‌ها مطرح است، گفتمان مدرن نسل جوان در سراسر جهان به طرز فزاینده‌ای بر اهمیت حقوق مدنی و فردی هم تأکید می‌کند؛

همراه با این تأثیرپذیری‌های جدید، جوانان فلسطینی تحت فشارهای شدید اجتماعی و اقتصادی قرار دارند که باعث ناسازگاری شناختی فردی و جمعی در میان آنها می‌شود. آنها خواهان پیشرفت فردی و بروز توانایی‌های خود هستند، اما از سوی رهبری فلسطینی به ادامه مبارزه و فداکاری برای مصالح جمعی سوق داده می‌شوند؛ آنها خواهان داشتن شغل و کسب تحصیل اند، اما بیکاری و فقر آنها را عقب نگه می‌دارد؛ آنها از طریق اینترنت، در معرض فرهنگ آزادپسند مدرن قرار می‌گیرند، اما به زندگی در یک جامعه سنتی با کدهای رفتاری سخت ادامه می‌دهند؛

به این ترتیب، تعجب‌آور نیست که بسیاری از جوانان فلسطینی دچار احساس خفقان جمعی اند و با مشکل ارتباط با والدین و بیگانگی عمیق با رهبری سیاسی دست‌وپنجه نرم می‌کنند. همانند بسیاری از مردم فلسطین، به نظر می‌رسد نسل جوان فلسطینی نیز از دولت ملی و تشکیلات فلسطینی ناامید شده و از «دوره شعارهای انقلابی» قدیمی دلزده است. این احساسات منجر به بروز گرایش سیاست‌گریزی می‌شود که به‌وضوح خود را در کاهش عضویت در سازمان‌های سیاسی و کاهش مشارکت در فعالیت‌هایی که این سازمان‌ها مروج آن‌اند، نشان می‌دهد.

مطالعه داده‌های پایه جمعیتی،

(http://www.pcbs.gov.ps/Portals/_Rainbow/Documents/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AD%D8%A7%D9%81%D8%B8%D8%A7%D8%AA%20%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%2097-tmlhttp://www.pcbs.gov.ps/Portals/_Rainbow/Documents/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AD%D8%A7%D9%81%D8%B8%D8%A7%D8%AA%20%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%2097.html2010). مشکلاتی را که این جوانان با آن مواجه اند بیشتر برملا می‌سازد. در سال ۱۹۹۷، تعداد فلسطینی‌های ساکن کرانه غربی و نوار غزه تقریباً ۲۵۸ میلیون نفر بود؛ در سال ۲۰۰۰، این تعداد به ۳۵۷ میلیون نفر افزایش یافت و امروز این آمار به صورت تخمینی اندکی کمتر از ۴۵۹ میلیون نفر است.

از میان این ۴۵۹ میلیون نفر، ۴۷ درصد آنها ۱۷ ساله یا جوان‌ترند و ۷۱ درصد ۲۹ سال یا کمتر دارند؛ تعداد فلسطینی‌های بین ۱۵ و ۲۹ ساله که اکثراً از نظر جمعیت‌شناختی پرچنب‌وجوش و بالانگیزه شناخته می‌شوند، بیشتر از یک میلیون و نیم نفر است. اندکی بیش از یک میلیون نفر از ۲۵۹ میلیون نفر جمعیت ساکن کرانه غربی (۳۳ درصد) و حدود ۵۸۰ هزار نفر از جمعیت ۱۵۹ میلیونی ساکن نوار غزه (۳۰ درصد)، با توجه به نرخ رشد بالای جمعیت فلسطینی، اهمیت نسل جوان در مجموعه کلی مردم فلسطین در حال افزایش است.

این گروه بزرگ فلسطینی با چشماندازهای اقتصادی وخیمی مواجه است؛ آموزش‌وپرورش به‌ویژه یکی از دلایل اصلی سرخوردگی جوانان فلسطینی است، چرا که شکاف بین تعداد افراد دارنده مدارک تحصیلی بالا و تحصیل‌کرده‌هایی که قادر به یافتن شغل بر اساس مدرک‌شان باشند، رو به افزایش است. درواقع، درصد ساکنان کرانه غربی که موفق به دریافت مدرک کارشناسی شده‌اند از ۵۵۳ درصد در سال ۱۹۹۷ به ۱۱۵۸ درصد در سال ۲۰۱۵، افزایش یافت. در حالی که درصد ساکنان نوار غزه با این سطح تحصیلی در همین دوره زمانی از ۵۵۹ درصد به ۱۵۵۱ درصد رسید. با این حال، نرخ بیکاری در میان جوانان تحصیل‌کرده ۵۵۵۸ درصد است. باعث ایجاد بحران شدیدی در میان بسیاری از تحصیل‌کرده‌ها شده است، چرا که بین انتظارات آنها برای دوره بعد از فارغ‌التحصیلی و واقعیت بیکاری در جامعه فلسطین، تفاوت وجود دارد؛

با این حال، بیکاری تنها مسئله فشر تحصیل‌کرده نیست، بلکه چالش کل نسل جوان فلسطینی است. (https://www.pcbs.gov.ps/census2017/). در میان افراد بین ۲۰ تا ۲۴ ساله، نرخ کلی بیکاری ۴۳۵۷ درصد است (۳۱ درصد در کرانه غربی و ۶۳۵۲ درصد در نوار غزه). در حالی که نرخ بیکاری در میان افراد ۲۵ تا ۲۹ ساله ۳۷۵۲ درصد است (۲۶۵۴ درصد در کرانه غربی و ۵۴۵۱ درصد در نوار غزه). این تعداد در تضاد با نرخ بیکاری عمومی برای فلسطینی‌ها قرار می‌گیرد که بالغ بر ۲۷۵۴ درصد است (۱۸ درصد در کرانه غربی و ۴۳۵۶ درصد در نوار غزه). با توجه به بحران مدنی مستمر، پیریشانی نسل جوان به‌ویژه در نوار غزه چشمگیر است. بر این اساس، ما شاهد موجی از پدیده‌هایی چون جرم و جنایت، خودکشی، روسپیگری، اعتیاد به مواد مخدر، مشکل تشکیل خانواده، طلاق و مهاجرت هستیم. به‌ویژه در میان افراد با تحصیلات عالی و در میان جوانان غزه –امری که بر افرادی با تحصیلات عالی بسیار اثرگذار است.

موج حملات تروریستی که در اواخر سال ۲۰۱۵ آغاز شد و فلسطینی‌ها آن را «هتّه» (طغیان) نامیدند و اسرائیلی‌ها آن را «انتفاضه الأفراد» خواندند، بیانگر نفوذ روزافزون نسل جوان فلسطینی و هم‌زمان سرخوردگی آنان بود. اگرچه جوانان فلسطینی پیش‌برنده بلامنازع این حرکت بودند، این کارزارا قاعد رهبری سازمان‌یافته، چارچوب سازمانی و با دستورکار مشخص بود؛ در عوض، اکثر مرتکبان از افراد جوان شهری، مجرد و تحصیل‌کرده بودند. درواقع، از ۲۵۰ مرتکب حملاتی که بین اکتبر ۲۰۱۵ و مارس ۲۰۱۶ صورت گرفت –که شدیدترین دوره «هتّه» بود– ۱۷۰ نفر ساکن شهرهای کرانه غربی بودند و بقیه در دهکده‌های اطراف سکونت داشتند؛ میانگین سن آنها

۱۳۵۵ تا ۱۳۶۲ نفرشان زیر بیست سال و تنها ۲۴ نفر بالای سی سال داشتند. تعداد قابل توجهی از آنها نیز فاقد شاخصه‌های سنتی قابل شناسایی برای بیگانگی با جامعه بودند یعنی از خانواده‌های ناپسمان نمی‌آمدند و از مدرسه اخراج نشده بودند.

آنچه در این گروه به عنوان ویژگی مشترک می‌توان یافت ناآشنایی تقریباً محض آنها با اسرائیل و اسرائیلی‌هاست. عاملی که نقش مهمی در این موضوع داشت که بتوانند از «دیگری» دیو بسازند^{۱۱} از آنجا که موج ترور به‌تدریج فروکش کرده این حرکت باید به عنوان بازتابی از خشم مداوم و سرخوردگی جوانان فلسطینی از شرایطی که در آن به سر می‌برند فهمیده شود. خشمی که به خاطر تغییر وضعیت سیاسی اجتماعی و اقتصادی می‌توانست به نحو شدیدتری بروز کند^{۱۲}

امروزه جوانان فلسطینی صرفاً تجسم دیگری از تنش بین‌نسلی نیستند که مشخصه اصلی زندگی غالب فلسطینی‌هاست. در حقیقت این تنش بین خود نسل جوان و بین جوانان و نسل والدین آنهاست که دارد بدتر می‌شود.

این وضعیت کارمایه فوران‌های آینده خشم و تنش است که می‌تواند علیه اسرائیل علیه تشکیلات خودگردان فلسطینی و یا علیه دولت حماس بروز کند. در دو مورد آخر کناره‌گیری محمود عباس می‌تواند موجب افزایش سرخوردگی سیاسی شود. در حالی که تلاش‌های حماس برای هدایت سرخوردگی جوانان غزه به سمت اسرائیل (همانطور که تظاهرات فلسطینی‌ها در نزدیکی حائل مرزی اسرائیل-غزه در سال گذشته نشان داد) می‌تواند موفقیتی کمتر از انتظار داشته باشد و امیدهای حماس را برای جلوگیری از رسیدن این خشم به خود حماس ناکام سازد.

[illegible]

چندین سال گذشته اما اقرار العوری را نمی‌توان یک نوشته ژورنالیستی فراموش‌شده تلقی کرد. نشانه‌های روشن پیریشانی که جوانان فلسطینی همچنان به نمایش می‌گذارند باید به عنوان زنگ بیدارباش برای رهبری فلسطین اسرائیل و جامعه یهودی عمل کند؛ در حالی که بروز این پیریشانی تا کنون محدود مانده احتمال می‌رود که در سال‌های آینده شدت یابد و اکنون زمان آن رسیده که جلوی بدتر شدن اوضاع گرفته شود.

وضعیت فعلی مستلزم سرمایه‌گذاری صندوق‌های خارجی است که پیش از این برای انجام ابتکار عمل‌هایی معطوف به نسل جوان به نظام فلسطینی اعطا شده است. این سرمایه‌گذاری‌ها باید به‌ویژه برای شناسایی فرصت‌های شغلی و اولویت دادن به جوانان از نظر درخواست ویزی کار در اسرائیل با جهان عرب به‌ویژه در مورد افراد با مدارک دانشگاهی استفاده شود. همچنین بودجه‌هایی نیز باید به برنامه‌های آموزش حرفه‌ای اختصاص داده شود به‌ویژه در زمینه فناوری پیشرفته و ابتکاراتی که باعث افزایش کارآفرینی می‌شود.

بعلاوه هم اسرائیل و هم فلسطینی‌ها باید به دنبال افزایش تفاهم بین جوانان دو طرف با استفاده از مدل ارتباط «مردم با مردم» باشند که باعث می‌شود هر دو طرف به هم نزدیکتر شوند و شناخت‌شان از یکدیگر عمیق‌تر شود. غیر این صورت عدم آشنایی متقابل بین این دو گروه که هر دو طرف را در دهه‌های آینده رهبری خواهد کرد می‌تواند پیامدهای ویران‌کننده‌ای برای اسرائیل و فلسطینی‌ها داشته باشد.

اذعان ماجد العوری به سرخوردگی نسل جوان فلسطینی همراه با اظهارات خود نسل جوان باید به سرعت به تلاش‌های عملی گسترده همه طرف‌هایی تبدیل شود که اهمیت ثبات نظام فلسطینی را درک می‌کنند. این طرف‌ها محدود به فلسطینی‌ها نیست بلکه اسرائیل جهان عرب و جامعه بین‌المللی را نیز در بر می‌گیرد.

این مقاله در تریبون آزاد فکره از ستون‌های بخش عربی و وسایط انستیتو واشنگتن منتشر شده است. نظرات بیان‌شده از سوی نویسندگان این تریبون آرای شخصی هر یک از نویسندگان است و لزوماً مورد تأیید انستیتو کارمندان آن، هیئت امنا و هیئت مشاوران آن نیست.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوريه ۲.۲۲

Simon Henderson

(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism)

BRIEF ANALYSIS

Targeting the Islamic State: Jihadist Military Threats and the U.S. Response

February 16, 2022, starting at 12:00 p.m. EST (1700 GMT)

•
Ido Levy ,
Craig Whiteside

(/policy-analysis/targeting-islamic-state-jihadist-military-threats-and-us-response)

تحليل کوتاه

ایران مردم خود را آماده می‌کند ولی (فعلا) نه برای سازش هسته‌ای

٩ فوجیہ ٢.٢٢

جیسون پروڈسکی ،
عمر کرمی

(fa/policy-analysis/ayran-mrdm-khwd-ra-amadh-myknd-wly-fla-nh-bray-sazsh-hsthay/)